

ČTVRTEK

4. ČERVENCE

2002

STRAŠNĚ MRTVÁ ŽENA

VAGINELOGY

Sobotický
Pravidelný
Lehe e
Avantgardní
Věstník

ARTEMIDIN

HYMEN

SAMŠIŇÁK

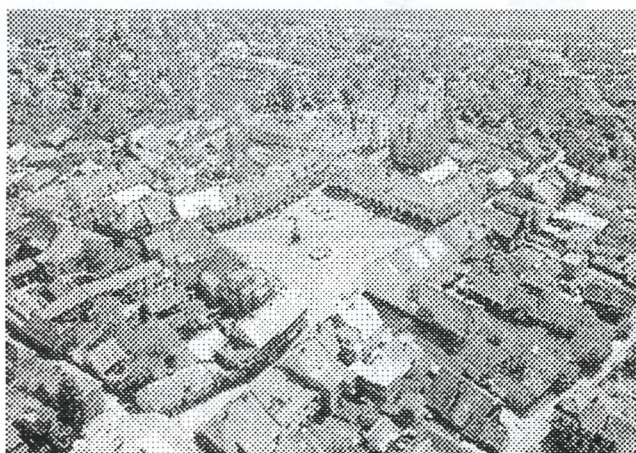

Milí čtenáři,

držíte v ruce další číslo Soboteckého pravidelného lehce avantgardního věstníku. Co v něm naleznete? Recenzi na včerejší přednášku i divadlo. Reportáže z prezentace nakladatelství Albatros a dalších akcí, které včera proběhly. Těšit se můžete i na rozhovor s RNDr. Karlem Samšíňákem. Jako přídavek k tomu všemu najdete v dnešním čísle recenzi na knižní vydání kontroverzní hry Evy Ensler Vagina monology. Kniha americké neofeministky vyšla nedávno v pražském nakladatelství a představuje jeden z nejkrajnějších pólů současného feminismu. Recenzi jsme doplnili i překladem rozhovoru s autorkou. Dále zde najdete nový překlad Ódy na Afroditu od antické básnířky Sapfó, který pochází od Jaroslava Rytíře.

Přijde vám to málo? Pak vězte, že zatavení dnešního čísla do sáčku nebylo náhodné! V každém čísle se nachází jedna pětisetkoruna. Až na jedno vydání, v němž naleznete skutečně pravých PĚT SET korun českých.

Josef Šlerka

pohlednice Sobotky zakoupená ve Spořitelně

Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Redakce:

Martin Čermák, Ondřej Černoš, Hubert Hesoun, Tomáš Horyna, Radim Kučera, Jaroslav Rytíř, Filip Smolík, Jan Smolka, Josef Šlerka, Zuzana Štefková, Tereza Štechová, Arnošt Štědrý, Veronika Tupá, Vlastimil Vintř.

Adresa:

Budova Agrochovu, naproti kadeřnictví, nad poštou, 50° 28' 18" NW, 15° 10' 47" EL.

Elektronický archiv časopisu Splav! naleznete na internetové adrese <http://www.splav.cz>.

Piš, že jsem ti psala

Rozbor 350 dopisů Boženy Němcové různým adresátům byl náplní přednášky ve spořitelně. S přihlédnutím k tématu letošního ročníku Šrámkovy Sobotky se Mgr. Lucie Římalová, PhD., zaměřila především na tu korespondenci, v níž se autorka stylizuje do role ženy, hospodyně a spisovatelky. Němcová se ve svých listech výrazně přizpůsobovala osobě adresáta – stejné situace popisuje různě, dle toho, komu je dopis určen, a známá korespondence také přesvědčivě dokumentuje postupující spisovatelčinu tvůrčí krizi.

Po formální stránce byla přednáška velmi dobře připravena. Posluchači na začátku dostali materiál obsahující ukázky dopisů, s kterými se pracovalo, od tématu se neodbíhalo, časový rozpis se dodržoval. Co chybělo, byla hlavně jakási teze, která je sdělována posluchačům. Bylo příliš patrné, že se jedná o část disertační práce, krácené pro účely festivalu. Tradičně nemilosrdný k hlasovému projevu lektorky byl i sál spořitelny. Proto asi nejzajímavějším prvkem celé přednášky byla závěrečná diskuse.

-aš-

Čtení pro dívky jinak

Nakladatelství Albatros přijíždí prezentovat svou produkci do Šrámkovy Sobotky každoročně a vždy přijede s novým ambiciózním projektem. Loni to byl Pavouček Pája Pavla Šruta, letos byl představen nový cyklus tří románů pro dívky autorky Ivony Březinové pod společným názvem HOLKY NA VODÍTKU.

Nejde ovšem o čtení pro dívky tak, jak jsme na ně zvyklí například od Stanislava Rudolfa nebo Melanie Lánské; jde o pokus přiblížit dívkám ve věku okolo patnácti let problematiku, která mladé dívky ohrožuje. V prvním případě půjde o příběh dívky Ester, která se vyrovnává se závislostí na výherních automatech, v dalších mohou čtenářky sledovat osudy mladistvé narkomanky a bulimičky. Všechny tituly jsou propojeny společným prostředím léčebny pro odstraňování závislostí, ve které se také odehrává jedna z dějových rovin. Druhou tvoří terapeutické deníky hrdinek, které jsou součástí léčby (i když popravdě těžko říct, která patnáctiletá dívka by si napsala do deníku přirovnání „bylo jich tam jako loveckých psů na dvoře krále Artuše“). Prolínáním minulosti s přítomností tak čtenář může posuzovat příčiny i následky.

Autorka se podle svých slov inspirovala při psaní obavou o osud svých vlastních dvou dcer. Chtěla tak hledat návod, jak své děti ochránit před některými nebezpečími. Přípravovala se velmi dlouho a podrobně, od studia odborných materiálů až po práci v protidrogových střediscích a rozhovory s pacienty léčeben. Výsledkem jsou zmíněné tři knížky s komiksově vyhlížející obálkou karikaturisty Danglára; první (Jmenuji se Ester) už vyšla, druhé dvě budou vydány v dohledné době. Jak budou přijaty, to posoudí teprve čas; přejme jim, aby se ujaly.

-sml-

Sapfó

Když jsem se před pár dny zamyslel nad tématem letošní Šrámkovy Sobotky, zjistil jsem, že ač zhruba tuším, oč by se mohlo jednat, zůstává pro mne souvislost tímto tématem naznačená něčím dosud neviděným, zvláště má-li být míněna v protikladu k tomu, že také muž dělá slovo a slovo dělá muže. Přesto se mi i tak už několikrát stalo, že ve mně slova ženy zanechala stopu, na kterou když pak znovu narazím, docela bezděky a samozřejmě cítím, že musela být zanechána ženou, ale pokud mě tyto stopy někam přivádějí, tak leda k té chvíli, kdy jsem je slyšel. Dobrat se po nich k tak vzdálené myšlence vzájemného tvarování ženy a slova se mi za těch pár dní nepovedlo. Narazil jsem při tom však na stopu jedné takové ženy, jejíž podobu – a to ještě nepravou – znám jen ze střepu rozbitého hrnce a jejíž slova, slova Sapfó, jsou jistě i vám důvěrně známa. Intelektivně jsem si tím sice vzhledem k zadanému tématu nijak nepolepšil, ale na druhou stranu mohu doufat, že se rozhlížím na správném místě a že každý nález by v sobě mohl hledanou ženskost slova a slovesnost ženy ne-li zračit, tedy alespoň s jistotou skrývat.

Přestože Sapfó psala či zpívala básně různého druhu, spojována je především s poesíí milostnou. A protože už samo slovo „poesie milostná“ dělá z žen, ale i z mužů pozdějších dob povětšinou bytosti romantické, či jsou-li romantismu neschopny, tak jim aspoň neodbytně přes odpor i přes lhostejnost vnucuje jeho představu, řekl jsem si, že nebude od věci znovu si přečíst, co dělají „erótika“ se Sapfó. A to snad nikoli z toho důvodu, že bych chtěl romantismus mýtit, nýbrž proto, že Sapfó básní z jiného pocitu lásky. Co se v romantickém chvění nad jejími verši ztrácí? Pokud jen historická podoba Sapfó či historicky podmíněný reflex jedné emoce, nestála by taková ztráta snad ani za řeč. Jsou-li její básně něčím strhující, jistě ne tím, že je napsala Sapfó na Lesbu někdy koncem sedmého století.

Z nebe se ke mně snes Erós, v plášti zahalen z šarlatu. Zdá se mi, že právě o jeho podobu by pro čtenáře a čtenářky její poesie mohlo jít. Při hledání té neromantické by nás mohl vést následující zlomek: *Už zas mě má Erós v své moci, mé bezvládné tělo, už zase mě stíhá, plazivé zvíře, které se nedá ovládnout, líbezné, bodající.* Erós, jenž Sapfó pronásledoval, není pozoruhodný pouze jako sladkotrpký plaz (jak by zněl doslovný překlad jeho epitheta), ale i tím, že je nezvladatelný, *amáchanos*. I když představa nezvladatelné lásky působí trochu ořeale, nemusí tomu tak být nutně. Slovo *améchanie* se objevuje i ve verších ostatních řeckých básníků archaického období a zejména v kontextech, kde se pokoušejí o celkovou diagnózu lidského údělu v protikladu životu bohů. Počátek a konec čehokoli má v rukou Zeus a ten jediný ví, oč běží; smrtelní lidé se mohou něčeho leda tak říkajíc chytnout, aniž by věděli, jak a v čem skončí; ve srovnání s bohy žijí jak ovce a nevědí nic, říká Sémonidés. Čeho všeho se lze v životě chytnout a jak má všechno sklon obracet se ve svůj opak, líčí ve své modlitbě k Músám Solón. Východiskem z nezvladatelnosti života není ani věštění, ani medicína a nenalézá je ani ten, koho obdarovaly olympské Músy. *Každý je*

důvěry pln ve svoji sílu a vtip, ale to každého přejde, říká Solón, jakmile na vlastní kůži zažije nějaký životní zvrat. Nemíní tím samozřejmě obrát k lepšímu, z jiného místa je však zjevné, že proměnlivost dění je obousměrná, tzn. že i se změnou k lepšímu lze tu a tam počítat, což sice není důvod k optimismu, ale je to příležitost k tomu, abychom za poněkud pochmurnou diagnózou lidského života zahlédli, že *améchanie* necharakterizuje člověka jako bytost propadající stále děsivějšímu zmaru, ale jako bytost odkázanou při vši snaze a při všech jejích schopnostech na něco, co nepodléhá její moci. Nejde o to, že by člověk nemohl nikdy ničeho dosáhnout, ale o to, že čehokoli dosáhne, nese v sobě sklon k proměně, k tomu, aby se stalo něčím jiným. Do rytmu těchto proměn může s vynaložením určité námahy více či méně úspěšně zasahovat, ale to neznamená, že by jej měl ve své moci. Něco takového snad chtěl sdělit Archilochos ve svém slavném zlomku: *Dívej se, jaký rytmus to drží lidi*. Archilochos tím neříká jen to, že lidé jsou podrobeni „rytmu“, který si snad můžeme představit jako neustálou střidu, jevíci se z té nejběžnější životní perspektivy jako střídání dobrého a zlého, ale i to, že vůči tomuto „rytmu“ lze mít odstup a z tohoto odstupu ho sledovat, zkoušet poznat. Zkoušet poznat ovšem nepředpokládá: postupně poznat a ovládnout nebo se z něho prostřednictvím poznání vymanit. O jaké poznání jde, o tom si lze učinit představu z veršů didaktického rázu, kterých je řecké archaické básnictví plno a které, zahrnuté pod souhrnným titulem řecké lyriky, mohou právě svou didaktičností moderního čtenáře zklamat. U Solón, Theognida a dalších se s nezvladatelností života potýkají obchodníci plavící se na lodích, rolníci, lékaři. V básních Sapfó jsou to milenci, zamilované dívky a mezi nimi především ona sama. Láska je něčím, co v Sapfiných verších přichází a mizí takřka bez přispění obou a hraje-li v ní vůbec nějakou roli důvtip, snaha a vynakládání prostředků, pak vždy jen tehdy, až se do věci vloží Afrodité. V touze je onen uměřený odstup, díky němuž a v němž je možné Archilochovo *Dívej se, jaký rytmus to drží lidi*, popřen a změněn ve vzpomínku, nicotnou vedle obrazu milované bytosti. *Šílím a toužím*, píše Sapfó. Obrát, který má nastat, probuzení touhy v milované dívce či chlapci, je vyprovokován spíš odvahou vydat se všanc tomu, nad čím nemá moc, než zkušenou rozvahou, k níž v jiných situacích nabádají verše Sapfiných vrstevníků a básníků následujícího století. *Všeho se musím odvážit*, píše Sapfó. Jakkoli snad může být takové rozehrávání touhy pouhou hrou a její odvaha jen odvahou ke ztrátě rozkošných chvil, přehrávala by se v ní možnost bez důvtipu a důmyslných opatření (*méchana*) odevzdat se rytmu proměn. Ve hře přitom není happy end, ale přízeň Afrodity a Eróta v šarlatovém plášti, Eróta, který je zprvu sladký, ale časem hořké.

Sama báseň ovšem nese v této situaci odkázanosti, v níž se lidská moc jeví spíše jako bezmoc, charakter prosby. Velká část Sapfiných básní jsou proto invokace Afrodity, která byla spolu s Hérkou a Músami nejuctívanější bohyní společnosti vznešených dívek a žen, soustředěných kolem Sapfó. Tou nejznámější prosbou taky skončím.

Nesmrtelná Afrodító, sedící na zdobeném trůně, Diova dcero, jež ráda se bavíš splétáním lstí, Tebe prosím, vznešená paní, šetři mé nitro zmáhané bolestnou touhou a blouděním v marných představách. Přijď za mnou, tak jako jindy jsi přišla, ač z veliké dálky, vím, že slyšíš můj hlas. Vyšla jsi z otcova domu, svůj zlatý vůz jsi zapráhla, z vrcholku nebe tě neslo krásné hejno tvých vrabců nad temnou zemí, zářivou oblohou, zvířenou míháním bezpočtu křídel. A byli jste tu. Po tváři ti přešel úsměv, blažená, když jsi se zeptala, co se to se mnou zas děje, kvůli čemu tě zase volám, po čem zas tolik touží má šilící duše. Koho má Peithó přivést v moc tvé lásky? Kdopak ti křivdí, Psapfó? Že se ti vyhýbá? Brzy bude za tebou chodit. Že dary od tebe nechce? Sama bude je dávat. Že tě nemiluje? Brzy bude tě milovat i proti své vůli. Přijď za mnou ještě i teď a zbav mě té strašné strážně, splň, po čem touží mé nitro, buď mým spojencem v boji.

-jry-

Pohlad' ženě ouška

Kdyby byl „věčný Šrámek“ opravdu věčný, na cestě do pracovny vyhlédl by včera odpoledne z okna na zahradu, a do pracovny už by nedošel. Ženy. Samé ženy. A musel by vyjít za nimi, musel by se jich dotýkati alespoň zpovzdálí. A stránka zůstala by nedopsána...

Ach, ženy. A jaké výjimečné ženy. Ženy knihovnice, jejichž „akční rádius je nesmírně silný co se týče generací, zejména dětí, které jsou velice náročné, a seniorů, kteří bojují s osamělostí a přicházejí nejen pro knihu, ale i pro úsměv...“ řekla o nich pro ně PhDr. Jelena Čapková.

Doufala jsem, že se o těch spasitelských bytostech dozvím více, že nahlédnu do jejich komunikačních strategií i do systému třídění, že paní Čapková bude jakýmsi scannerem, který přejede po těle zteplilé knihovnice a já si jen jakoby z monitoru přečtu všechna ta tajemství, která mnou cloumají, když si vypůjčuji knihy. Leč – nedočkala jsem se. Přednáška s názvem Žena – knihovnice – osobnost se přehoupla ve zdlouhavou sebe prezentaci osobnosti – ženy Čapkové. „Já jsem to sobecky vzala jako své odpoledne,“ přiznala se. Ale co, nevadí, tajemství má zůstat zachováno. O novou výplň svého života mám už do budoucna postaráno.

Prozatím vím, co má ráda paní psychologka, co četla a co čte a proč. V dětství ji formovala kniha Helenina drůbež a Hýta a Batul, později Lady Hamilltonová Alexandra Dumase („dívka nesmírných ambic a krásného exteriéru“), Věčná Ambra K. Winsonové a Isadora Duncanová. Poslední ze jmenovaných dokonce tak, že dcera paní Čapkové vystudovala tanec ve stejnojmenné branické škole. Jako ženu – osobnost paní Jelena zmínila ještě Vlastu Javořickou (jako „nádhernou terapeutickou pomůcku“ i „moment vysazení“) a průběžně (a vlastně primárně) Hanu Hegerovou a její písně v reprodukováném znění (DJ byla dcera paní Čapkové), které nenápadně připravovaly téma

další (opět na programu neuvedené), a to Muž a žena. Paní doktorka citovala převážně z knihy Alana a Barbary Pieceových „Proč muži neposlouchají a ženy neumějí číst v mapách“. Problematiku uvedla přímo objektivním poznatkem, že muži a ženy jsou zkrátka odlišné bytosti. Buchta, kterou jsem tu dostala, mě malinko poškrábala v krku. A po dobrém jídle chtělo se mi spát.

Délkou svého projevu paní Jelena Čapková dokázala, co vyslovila jako tezi: žena má centrum řeči v obou mozkových hemisférách, kdežto muži sotva v levé. A proto nás Fráňa měl tak rád...?

Ivana Myšková
frekventantka dílen

Napsali jste nám

Milí Splav!áci!

Vzhledem k tomu, že causa Měsíc nad řekou získala nového svědka obžaloby, dovolila bych si stát se svědkem obhajoby.

I já bych se ve hře obešla bez jelenů a souhlasím s tím, že uvedení autorství této inscenace je diskutabilní.

Zdržím se moudrých rozborů všeho druhu, nejsem na ně odborník, ale dovolím si tvrdit, že čin režiséra Krejčíka byl veskrze jánošíkovský.

Asi před patnácti lety jeden staříčkový účastník ŠS vzpomínal na to, jak četl a zhlédl Šrámkova díla krátce po jejich vzniku. Vyznával se z okouzlení otevřenou erotičností v té době v české literatuře nevídanou.

My – účastníci o půl století mladší – jsme se tiše a pokud možno nenápadně uculovali, protože filmová a literární díla našeho mládí přinášela erotiku značně posunutou od dob Šrámkových, i když značně krotkou ve srovnání s tvorbou dnešní.

Domnívám se, že dnes by originální Šrámkovy texty – nejrůznější achání, ochání a jiná vzdychání – pod komínem, pod měsícem, nad řekou i v lukách – vyvolávaly u mladé generace značné nepochopení, možná i bouřlivé reakce smíchu – což bylo zcela v rozporu s původním lyrickým duchem Šrámkových děl a uškodilo by jim to víc, než prospělo.

O návštěvnosti takových nastudování, o nichž tak vášnivě bájil Mistr Šrámek ve své korespondenci, si netroufám spekulovat.

Jsem tedy toho názoru, že Jiří Krejčík jednomu (částečně) vzal, ale mnohým, velmi mnohým dává – a oni docela vděčně přijímají.

Jen pevně doufám, že slavný soud teď nezačne hledat hák, na nějž by režiséra Krejčíka nabodl za žebro a pověsil ho.

V Sobotce na náměstí přímo před oči Fráni Šrámk.

Blanka Kotoučová

Prepití a prejásaní

Ne že by mne co by autorku (pouze scénáře) kritika rozjásala, nicméně recenze potěšila. Sláva Splav!u – je tu komunikace. A co se hýbá, když se do toho šťouchne, to je živé.

Tak tedy – potrefená husa (k článkům Hvězdné války v Sobotce a Záměr ve hvězdách):

ano, Sudičky Fráni Šrámka byly komponovaným pořadem, ne představením. Antonín Kaška v úvodu informoval, že je to jeden ze čtených pořadů cyklu Milostný listář, který vznikl v Knihovně města Plzně a pro Kruh přátel knižní kultury. Scénář je práce kompilační – montáž snažící se nabídnout Šrámka ze čtyř hledisek (podle principů obecné estetiky o čtveru způsobů nazírání a vnímání uměleckého díla): a) z hlediska tzv. „čítankového“ – základní informace o autorovi a jeho tvorbě – komentář, b) z hlediska autentické dokumentace – úryvky z dopisů, c) z hlediska citového vnímání – poesie, zpěv (nebyl to koncert!), d) z hlediska „mýtického“, které nabízely výtahy ze Šrámkova horoskopu (sestavila jej astroložka Mgr. Milada Jelínková). Astrologie není věda. K informacím o Šrámkovi často v textu uváděným formou citace z monografií věnovaných Šrámkovi a doslovů k souborným vydání jeho děl jsou výpovědi „sudiček“ jasně v nejasné opozici. Přesto deset zastavení vycházelo z deseti skutečných solárních horoskopů výraznějších let Šrámkova života. Nesrovnávaly. Bylo, nebylo. Zcela nesentimentálně jsem ze Šrámkovy lyriky vybrala také básně méně zdařilé, z jeho mládí (Na Vaši rukavičku). Ale – vyhnete se Splavu!?

Sál spořitelny asi opravdu nemá dobrou akustiku (mně třeba nejvýrazněji šuměl do uší ne splav, ale větrák), protože z reproduktoru zaznívaly hlasy tři (sudičky jsou přece vždy tři) – hlasy Martiny Samkové, Kateřiny Vinické a Lenky Krejčíkové – výrazně rozdílné v modulaci i intonaci, kterou poněkud, leč záměrně stíralo echo.

Tak, a teď, protože kameny dopadají na celý sobotecký rybník (Měsíc nad řekou, Sedm krásných mečů...), zakejhám za celé hejno: Každý, kdo si Šrámka v sobě pevně zakódoval ve vlastní nebo zažité interpretaci (a budiž řečeno, že je to pro všechny básníky to nejlepší) si ji nerad nechává narušit interpretací jinou. Ale necítím, že by parodie, paralely či parafráze Šrámkovo dílo zhanobovaly. Je řada možností, jak vztáhnout ruku: uctivě, rozpačitě, nedůvěřivě, nadšeně, pohrdavě i drze – dílo zůstává. Kritika Splav!u je obranným štítem proti „dojákům“, proti sentimentu Šrámkovy Sobotky, proti „přešrámkování“ – na obranu Šrámka. Ale lze dělat Šrámkovu Sobotku bez Šrámka? To je jako vinobraní bez vína! Ale ono když se pije jedno za druhým a míchá se to, burčák s „druhákem“, mladé, staré, suché, sladké... Jak kdo snese. Kdo má dobrý SPLÁVek...?!

Ale nechť je -sml-, -fis-, -šle- i dalším v redakci Splav!u vysloven dík – na Šrámkově Sobotce (i v úctě ke Šrámkovi) sentimentálně nezpívají, „neprepití a neprejásaní“ poukazují spíše než na víno na práci na vinici a na mladé a šťavnaté hrozny.

Jana Horáková

Živá Mrtvá

Psal-li včera Tomáš Horyna o tom, že posunul jemně, až nepostřehnutelně jemně, Dvořáka od expresionismu k vitalismu, měl jsem v tom slyšet jemnou, až nepostřehnutelnou ironii. Neslyšel, a napjatě jsem očekával, jak se režisérovi a autorovi úpravy povede posunout Dvořáka do blízkosti Jiřího Wolкера. Nestalo se a to je dobře. Divadlo v bytě svou dramaturgickou úpravou a inscenací posílilo v Dvořákovi motivy, které ho postavily do blízkosti Pirandella a dalších autorů, jejichž poetika pracuje se setřením hranic např. mezi snem, iluzí, hrou na jedné straně a skutečností na straně druhé, či s napětím mezi divadlem a skutečným životem. Dvořákovy postavy se velmi

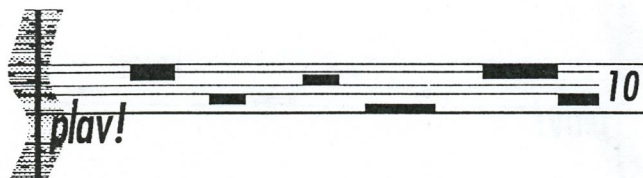
hele lidi, strašidla

podobají přeludům a iluzím z děl Ladislava Klímy, který ostatně napsal s Arnoštem Dvořákem hru Matěj Pochtivý. Právě jeho pojem ludibrionismu (z latinského ludo – hrát si) by snad nejlépe posloužil k charakterizaci Horynova režijního postupu.

Tak se hned na začátku setře rozdíl mezi hledištěm a jevištěm: dva herci jsou usazeni uvaďčkou mezi diváky, aby se později ukázalo, že se jedná o představitele Arnošta Dvořáka a „Mrtvé.“ Narušování stylové a žánrové čistoty pak pokračuje nejen v herecké akci (původní text Arnošta Dvořáka čtený s kolíčkem na nose), ale i v zapojení videoprojekce. Vše se ještě více zkomplikuje „přestávkovou“ mezihrou doktora Dvořáka a jeho následným zapojováním do hry. Postupně se tak stírá hranice mezi hrou na divadle a hrou s divadlem. Například postava Dvořáka se z otravného civilisty narušujícího představení stává spoluhráčem postav na scéně. Vrcholem tohoto setření hranic je pak zjevení „Mrtvé“.

Horynovci udrží princip hry až dokonce a nesklouznou v žádném místě k trapnému psychologizování, byť se často pohybují vysloveně na jeho hraně a občas si pomohou triky spíše omšelými jako je reprodukováný potlesk. Celkový dojem byl však více než dobrý. Někdo by možná měl Tomáši Horynovi nabídnout místo režiséra v mladoboleslavském divadle. Alespoň bych neměl obavy o příští zahajovací představení Šrámkovy Sobotky.

-šle-

Kniha „o tom dole“

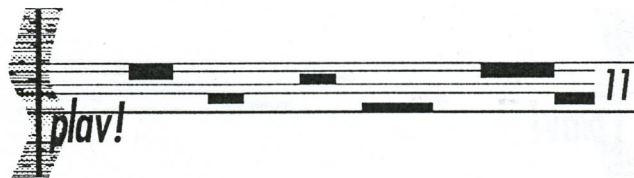
V roce 1593, při jednom procesu s čarodějnicí, objevil vyšetřující soudce (mimochoodem ženatý muž) poprvé klitoris; označil jej za dáblův cecík, který nezvratně dokazoval vinu čarodějnice. Byl to „kousek masa asi centimetr dlouhý, který vyčúhoval ven jako cecík“. Žalářník, „který si ho všiml jako první, o tom nechtěl mluvit, protože cecík byl v těsné blízkosti tajného místa, jež nebylo slušné vidět. Nakonec se však rozhodl, že tak podivnou věc nebude tajit“, a ukázal to dalším. Nikdo nic takového v životě neviděl. Čarodějnice byla odsouzena.

The Woman's Encyclopedia of Myth and Secrets

Víte, co mají společného modelky Caprice, Jerry Hallová, Sophia Dahlová, herečky Melanie Griffithová, Winona Ryderová, Whoopi Goldbergová, Gillian Andrsenová, Jane Fondová, Sharon Stoneová či zpěvačka Alanis Morissettová? Všechny účinkovaly v různých provedeníh hry Vagina Monology, jejichž autorkou je americká spisovatelka Eva Ensler. Od roku 1996, kdy byla hra poprvé inscenována na Broadwayi v divadle Westside, byla přeložena do více než 25 jazyků. Nyní, díky nakladatelství Pragma, vychází i v českém jazyce v překladu Evy Macků.

Kniha obsahuje krátké monology, jejichž hrdinkou je vagina. Texty vznikly na základě rozhovorů, které vedla Ensler s desítkami žen o jejich vaginách, menstruaci, orgasmu, znásilněních apod. Žánrové rozpětí textů v porovnání s jejich počtem je opravdu obdivuhodné. Nalezneme tu příběh ženy, která kvůli rakovině dělohy „tam dole“ nikdy nebyla. Příběh ženy, která milovala své ochlupení a její manžel ne. Koláž textů o první menstruaci. Ale také například báseň o porodu či lesbickou ódu na klitoris. Nebo příběh feťačky, pro kterou se její vagina stala zbožím a která tak ztratila sebe. Mezi nejpůsobivější texty patří bezesporu monolog nazvaný Moje vagina bývala moje vesnice, popisující znásilnění bosenské ženy během balkánské války.

Eva Ensler se svou knihou zařadila do dlouhé řady literatury přinášející otevřenost při popisu sexuality v nejširším smyslu slova (v tomto kontextu by bylo dobré vzpomenout na americkou beatnickou autorku Di Primu). V literárně kritickém pohledu představují Vagina monology dílo, jehož kvalita značně kolísá,

zdá se však, že má k dispozici neuvěřitelnou dramatickou potenci (alespoň podle toho, jak vynívají reakce americké kritiky či ukázky ze zvukového záznamu broadwayského představení). Pokud má český nakladatel pravdu, můžeme se na podzim těšit na českou premiéru této inscenace. Umíte si mimochodem představit například Tatjanu Medveckou, jak pobíhá po scéně a vypráví o své rozzlobené vagině, které vadí všechny ty chuchvalce vaty, a ptá se, proč někdo nemůže konečně vymyslet způsob, jak tampony jemně promazat?

Vagina monology představují dnes jedinečný fenomén.

Inscenace hry provázejí skandály po celém světě a část z nich je popisována i v autorčině předmluvě k českému vydání. Stejně zajímavé jako tyto skandály je ovšem aktivita známá jako V-day. Tento projekt vznikl ve spolupráci Evy Ensler a aktivistického sdružení Feminist.com. Od roku 1998 skupiny po celém světě inscenují na svatého Valentina, svátek všech zamilovaných, Vagina monology a tyto inscenace doprovázejí osvětou o stavu násilí na ženách po celém světě. Písmeno V tak nabývá tří různých významů: Valentine, Violence (násilí), Vagina.

Co dodat na závěr? Text Evy Ensler je především provokující. Jeho hlavní smysl spočívá ve vyvolávání diskuse, v porušování tabu. Mnozí tvrdí, že tabu se nemají porušovat. Otázkou však zůstává, zda to často nejsou právě některá tabu, která činí násilí – ať již psychické nebo fyzické – na ženách přijatelným (mimochoodem, každoročně je v Americe znásilněno kolem půl milionu žen). Na závěr malá anketní otázka z knihy Evy Ensler: „Kdyby vaše vagina uměla mluvit, co by řekla několika slovy?“ Odpovědi (samozřejmě i anonymní) můžete házet do naší schránky, redakce je ráda v některém z příštích čísel otiskne.

-šle-

Eve Ensler: Vagina monology, nakladatelství Pragma, Praha 2002, překl. Eva Macků, náklad neuveden

Jsem ve své vagině

V souvislosti s českým vydáním Vagina monolgů Evy Ensler jsme se rozhodli našim čtenářkám a čtenářům přiblížit jejich autorku. Přinášíme vám teď český překlad rozhovoru, který poskytl internetovému serveru woman.com.

Women.com: Jak si vysvětlujete, že vás tak fascinují vaginy a ne, řekněme, ňadra? Nebo porod? Nebo další čistě ženské věci?

Ensler: Vaginy mě tak přitahují jednak kvůli mé životní zkušenosti, kvůli sexualitě, a také proto, že ženská emancipace je hluboce spjata s ženskou sexualitou. A mé téma je násilí na ženách, znásilnění a incest. Toto vše je spojené s našimi vaginami.

Women.com: Co podnítilo váš zájem?

Ensler: Myslím, že z velké části fakt, že jsem vyrůstala v násilnické společnosti. Žila jsem v rodině plné násilí a to můj zájem značně ovlivnilo.

Women.com: Co byste poradila matkám vychovávajícím dcery?

Ensler: Poradila bych jim, aby milovaly vaginy svých dcer a aby tuto lásku podporovaly. Pokud uvidí svou dceru masturbovat, nesmějí v ní vzbouzet pocity viny či nečistoty. A doporučila bych matkám, aby své dcery vedly k otevřenosti ve věcech sexuality. Aby byly hrdé na svou sexualitu, aby o ní psaly básně, malovaly jí obrazy a stavěly sochy.

Women.com: Co říkáte na kritiku své práce, například že monolog „Coochi Snorcher“, ve kterém je čtrnáctiletá dívka svedena starší ženou, oslavuje pedofilii?

Ensler: Víím, že je tenhle monolog kontroverzní. Není politicky korektní. A předpokládám, že lidé na něj budou reagovat různě. Já jsem dělala rozhovory se ženami a vyprávím jejich příběhy. Nepřikrášlu je. Někomu se příběhy jiných lidí nemusejí líbit.

Women.com: Mluvila jste vždy tak otevřeně o tématech, která jsou tradičně vnímána jako tabu?

Ensler: Vždy jsem byla poněkud excentrická. Vždy jsem ráda mluvila o tom, co se zrovna děje, protože tam, kde jsem vyrostla, se o tom nemluvalo nikdy, a to mě přivádělo k šílenství.

Women.com: Celé představení končí jediným vaším monologem – jste v něm svědkem narození své vnučky. Vaše poslední slova jsou: „Byla jsem v té místnosti. Pamatuji si to.“ K čemu konkrétně zde odkazujete?

Ensler: Byla jsem v té místnosti, když se má vnučka narodila, takže si to pamatuji. Ale také jsem v té místnosti byla, když jsem se narodila já. Má to více vrstev. A myslím si, že to je větší, globální místnost všech žen. Jde o to, být v této místnosti, pochopit sílu a ryzost vagin.

Women.com: Co vás vede k dennodennímu vystupování?

Ensler: Myslím si, že to může pomoci zastavit násilí na ženách.

Women.com: V roce 1998 jste založila V-Day, hnutí pro zastavení násilí na ženách. Má to ten dopad, jaký jste zamýšlela?

Ensler: Ani mě nenapadlo, že Vagina monology a V-Day se stanou tím, čím se staly. Je to zázrak vaginy (smích). Je to

mnohem víc, než o čem jsem kdy snila. A naprosto to změnilo můj život.

Women.com: Jak?

Ensler: Celý život jsem byla aktivistka. Angažovala jsem se v mnoha odvětvích. Ale před čtyřmi lety jsem se zavázala, že zbytek svého života zasvěťím boji proti násilí na ženách. Tím se vše změnilo. Mám dnes vše nalinkované. Je v tom jasný řád.

Women.com: Takže vaše představení vás také změnilo?

Ensler: Ano, práce na tomto projektu naprosto proměnila můj vztah k mé vagině. Například poprvé v životě cítím, že jsem ve své vagině.

Women.com: Ve své vagině?

Ensler: Ano, jsem ve svém životě, v sobě sama, ve své síle. Nemám již pocit, že se musím neustále někomu omlouvat. Již nemám k věcem ambivalentní vztahy. Cítím osudovost, jakou jsem nikdy předtím necítila. A samozřejmě je zde ta možnost, že bychom opravdu mohly něco změnit – že bychom mohly vytvořit svět, ve kterém mohou ženy žít beze strachu, svobodně a bez nebezpečí, že budou zneužity či znásilněny. Protože tak dlouho mluvím o vaginách, cítím tuhle důvěru a sílu.

Women.com: Myslíte si, že je všechna ženská síla zakořeněna v sexualitě?

Ensler: Rozhodně.

Women.com: Nebyla jste někdy kritizována feministkami za zdůrazňování tohoto jednoho aspektu?

Ensler: Když slyším, že příliš zdůrazňuji jeden aspekt, musím se smát. Jsou lidé, kteří říkají „No a co mozek?“ Rozhodně nejsem antiintelektuální. Neříkám, že ženy nemusí myslet. Ale říkám, že myslet si můžete co chcete, můžete tvořit svoje skvělé teorie, ale nezměníte nic. Žila jsem ve své hlavě dlouhé roky a nic se nezměnilo. Věci se začaly měnit až od těch dob, kdy žiji ve své vagině.

Women.com: Všimla jste si v posledních čtyřech letech, kdy děláte svá představení, že by ženy změnily přístup ke své vagině?

Ensler: Určitě. Jeden z důvodů, proč to celé dělám, je to, že každý večer ženy opouštějí sál změněné. Mnohokrát se mi stalo, že za mnou po představení přicházely ženy a říkaly, že jsou rády, že mají vaginu, a že se tak rozhodně necítily před příchodem do divadla. A podívejte se, jak často je dnes slovo vagina užíváno. A jak snadno. Myslím, že věci se hodně změnily.

Women.com: Myslíte, že vás někdy unaví mluvení o vaginách?

Ensler: Ne. Budou vždy záhadné.

© Women.com, 2000

Za Women.com se ptala **Julia Bourlard**, producentka rubriky Sex a Romance a autorka knihy „The Go-Girl Guide: Surviving Your 20s with Savy, Soul, and Style.“

text přeložil -oč-
redakčně kráceno

Sobotečtí studující

Včera v podvečer proběhla u sokolovny akce s názvem Vzpomínka na Sdružení studujících soboteckých. Byla to událost vpravdě půvabná, která podle mého názoru naprosto splnila svůj účel: připomněla spolek, který bezesporu pro město Sobotku vykonal mnoho podstatného nejen na poli kultury.

Program uváděl sobotecký poeta Josef Jindra, který se svého úkolu zhostil výborně, jeho vystoupení přesně odpovídalo charakteru celé akce. V rámci Vzpomínky na Sdružení soboteckých studujících jsme měli možnost vyslechnout lidové písně v podání sboru Bendl, který snahou a entusiasmem bohatě nahrazoval občasné intonační nešvary. Následovala přednáška RNDr. Karla Samšiňáka, CSc., o historii Sdružení. Během první části jeho projevu sice nefungoval mikrofon, ale pan Samšiňák se s touto překážkou dokázal bravurně vyrovnat. Zprvu jsem očekávala nudný výčet faktů, ale přednášející dokázal seriózní historický přehled osvěžit dobovými anekdotami. Sdružení bylo založeno v roce narození Fráni Šrámka, proto dnes oslavilo stejné výročí jako on.

Dále vystupoval žestový soubor Oldřicha Žďánského, který hrál mimo jiné znělky inspirované zámekem Humprechtem.

Znáte také ten krásný zámek?

I jejich projev zapadal do rázu představení. Posluchač musel být ohromen pohledem na ne zcela nejmladší muže hrající fanfáry. Jejich živelnost byla odzbrojující. Puntičkářský návštěvník by jim sice mohl vytknout různé drobnosti, jako například nesčetné rytmičké kotrmelce a obtíže s čistotou tónu, ovšem takový návštěvník by hrubě nepochopil situaci. Celý půvab akce tkvěl právě v oné „neumělosti“, domáckosti. Profesionální soubor by naprosto zničil rodinnou atmosféru, která zde panovala.

Z tohoto důvodu průvodní technické problémy jen dotvářely celkový dojem čehosi známého a blízkého, pocit rodinné sounáležitosti.

Musím konstatovat, že akce dosáhla cíle, který si kladla, a že jsem opravdu nenašla nic, co bych jí mohla vytknout.

-ter-

Nechávám se unášet

Po akci Vzpomínka na Sdružení studujících soboteckých jsem se ptala RNDr. Karla Samšínáka, CSc., který na akci vystupoval, převážně na Fráňu Šrámka.

Splav!: Slyšela jsem, že jste jako sobotecký studující účinkoval v inscenaci, kterou režíroval Šrámek. Jaký byl Šrámek režisér?

S: Šrámek byl velice milý režisér, protože si nás pozval, a když to někdo neuměl, tak si ho zval támhle k Sálavicům do vrbiček. Moje maminka byla taky velická ochotnice, hrávala se Šrámkem, no a taky to jednou neuměla a Šrámek řekl: To i vás mám pozvat do vrbiček?

Už jste viděla mou sbírku roztočů?

Splav!: Jak se Vám líbí festival Šrámkova Sobotka, je něco, co byste rád změnil nebo úplně zrušil?

S: No, já se nechávám nést a musím konstatovat, že letošní Šrámkova Sobotka je oproti těm minulým velice živá, pestrá: dokonce se tady objevuje ve větším množství hudba, která dřív byla úplně zanedbávána, máme tady i dost výstav, které jsou hodně navštěvované, takže Sobotka dostává takový širší kulturní rámec.

Splav!: Vytknul byste tedy festivalu něco?

S: No, já nemám co vytýkat. Máme dobrý víno na chalupě a jiný takovýhle utenzílie, takže se nám žije dobře. Až se to tady za týden zruší, tak všechno ztichne a nebude tady vůbec nic, až o posvícení tu bude jarmark.

Splav!: Poslední otázka – téma letošní Šrámkovy Sobotky je „žena dělá slovo, slovo dělá ženu“. Co Šrámek a ženy?

S: No, Šrámek a ženy, to je dost bohatá kapitola. K nám sem jezdila Máša Knittlová, která taky hrála Stázu v Létě ve Vinohradském divadle. To byla velmi dobrá přítelkyně Šrámkova; kvůli ní sem potom paní Šrámková přijela a okamžitě ho odvedla domů.

Splav!: Tak já Vám moc děkuju.

S: No to máte za co, jo.

Za Splav! rozmlouvala

-ter-

Vražda inženýra Čerta

Dnešní odpoledne mohou ti z vás, kteří se nezúčastní celodenního výletu, příjemně strávit v městském divadle s další filmovou projekcí. Příjemně? Přiznám se, jsem muž a nevím, jestli pro nás pány půjde o příjemnou podívanou... Už ve včerejším čísle v rozhovoru s pí Hanákovou jsme se mohli dočíst, že právě Vraždu inženýra Čerta považuje spolu se Sedmikráskami za nejvíce feministické české filmy. Dáváme tedy divákům možnost zhlédnout oba.

Hlavní role, symbolické postavy muže a ženy, hrají Vladimír Menšík a Jiřina Bohdalová. Kdyby film sledoval netušící divák, mohl by si zpočátku myslet, že jde o jednu z obvyklých scének, jaké jsme mohli celá léta vídat v Kabaretu u dobré pohody i jinde. Ovšem chyba lávky, zmýlená neplatí, kdeže loňské sněhy jsou! S postupem času začneme zjišťovat, že není všechno scénka, co se třpytí Bohdalovou a Menšíkem. Z lehké komedie o muži nevalných mravů se postupně vyvine pozoruhodné podobenství. A to takové, že nám mužům z něj veselo nebude. Ženský pohled Ester Krumbachové na muže je v tomto filmu mírně řečeno vyhraněný; ovšem i kdybychom jej pro jeho záměrnou provokativnost vydělili pěti, zbude stále poměrně příkrá satira. Je škoda, že kariéru této scénaristky, režisérky a výtvarnice přerвала normalizace sedmdesátých let. Mohli jsme se od ní dočkat mnohého.

Milé dámy (předpokládám, že většina diváků jsou dámy), bylo by chybou tenhle film o Vás a Nás minout. Přijďte tedy o půl čtvrté odpoledne. Tolerantní mužové vám jej rádi promítnou.

-sml-

Strašná žena

Poslední filmová projekce v rámci Šrámkovy Sobotky se odehraje dnes ve 23:00 (časový posun je způsoben mimoprogramovým vystoupením ve Šrámkově domě). Na rozdíl od videoprojekcí, které jste mohli navštěvovat po celý týden, bude „Strašná žena“ promítána z 16mm filmového pásu. Režisér Jindřich Polák situoval tuto svou ztřeštěnou komedii do života manželského poradce formátu Miroslava Plzáka a za pomoci východoněmecko-československého štábu stvořil opravdu nezapomenutelné dílo. Otázka, která se nabízí, tedy „v čem může být komedie ze života Plzákova nezapomenutelná“, má hned několik odpovědí. Tak předně: je to na bruslích. Ne že by se bruslilo neustále a ne že by byl děj situován na zimní stadion, to spíš se Jindřich Polák rozhodl znázornit kluzkou povahu manželských vztahů o něco víc doslova, než je tomu běžně zvykem. A tak se ledová plocha vhodná ku bruslení objevuje tu na věžeňském dvoře, tu v ložnici... Po ledě se prohání sborná východoněmeckých krasobruslařů, ale pozornost je soustředěna na Jiřího Líra, slavného to herce vedlejších rolí. Jako manželský poradce, nucený řešit problémy mimo svou úspěšnou televizní show a především ve svém

vlastním životě, předvádí herecké piruety propracovanější, než jsou trojitě odpíchnuté rittbergery přetrénovaných Němců...

A protože dokument ze života Fráni Šrámka se již každodenním promítáním poněkud omrzel, bude protentokrát nahrazen dvěma filmy z velmi raného období erotického průmyslu.

-rak-

Šrámek ve filmu

Vzácný filmový dokument o Šrámkovi a jeho přátelích je sice velmi zajímavý, ale sotva je to objev roku. Pokud fungovalo sobotecké kino, byl totiž promítán téměř pravidelně o každé Šrámkově Sobotce. Slovem ho tehdy doprovázel Václav Hejn, který vlastně film u Josefa Boudyše objevil a prokonsultoval s ním jeho obsah. Byl natočen na formátu 8 mm a Hejn, aby umožnil jeho promítání v kině, dal ho za vlastní peníze přetočit na formát 16 mm. Z jeho komentářů a z rozhovorů s ním vznikl dnešní komentář, který snímek doprovází. Některé momenty nebylo totiž možno v době totality zveřejňovat. Byl to např. doc. Kovárna, který byl sice 24.9.1946 jmenován řádným profesorem estetiky na nově vzniklé pedagogické fakultě UK, ale už 10.4.1948 se mu podařilo emigrovat. Měl štěstí. Byl totiž 29.11.1948 odsouzen k trestu smrti in contumaciam. Rozsudek byl zrušen 29.11.1993 a téhož roku obdržel Řád TGM in memoriam.

V roce 1999 „objevil“ film v archivu FŠ Mgr. Bílek a dal ho převést na video. Velmi nedokonalou kopii pak zcela nelogicky a zřejmě aby se zvýraznil, zařadil do programu o Zdeňku Mlčochovi 16.1.2000.

Kopie se pak ujala paní D. Michalová, z jejíž iniciativy byl pořízen velmi přesný, časově určený komentář, který se stal základem nynějšího ozvučení. Ve spojení s vhodnými dotáčkami pak Jan Eisner vytvořil z hrubé suroviny velmi zajímavý dokument.

Škoda jen, že v komentáři i v titulcích filmu bylo zcela opomenuto jméno a zásluha Václava Hejna, tohoto skromného přítele Fráni Šrámka, který získal spisovatele pro kulturní život Sobotky, inicioval Knížku o Šrámkovi, zasloužil se o převod jeho archivu do majetku města, postaral se o jeho kult založením festivalu a v neposlední řadě i o zachování a získání filmu.

Škoda, že se o Hejnovi dnes mluví tak málo. Jeho památka byla pošlapána i vtíravou náhrobní deskou, která nevhodně nahradila desku původní s církevním symbolem a krásným citátem z Písma a zcela proti jeho původnímu přání zdůraznila jeho jméno.

Věřím, že významný „objevitel“ brzy v archivu „objeví“ i rukopis Léta, pokud ho ovšem odborný poradce nezašantročil na Staré Hrady.

K. Samšiňák

Бурная жизнь чешской провинции («Шрамкова Сobotка». Ее люди, история и современность)

Уважаемые читатели, редакция «Сплав!» решила обратить внимание тоже к зарубежным текстам, в которых играет фестиваль «Шрамкова Сobotка» самую известную роль. Сегодня предлагаем вам хотя короткий экскурс в статью Л. Н. Будаговой, из «Словянского Алмаха 2001» Российской академии наук.

Жить в раю, пусть Чешском – благо
Пей хоть воду там, хоть водку.
Целый год я чахну в Праге,
Расцветаю лишь в Сobotке.

Иржи Жачек
(Перевод Л. Н. Будагова)

«Сobotка» одно из тех провинциальных местечек, которое с давних пор стремилось быть не самым маленьким кружком на карте чешской культурной жизни. Основную роль здесь сыграли учителя, священники, и в первую очередь студентью.

Но громче всех прославил Сobotку ее уроженец Франя Шрамек. Шрамек родился Сobotке 19 января 1877 г. и хотя он провел школьные годы в Писке и потом все время жил в Праге, Сobotка не отделима от творчества поэта как его душа. Шрамек приезжал туда в 1920 – 1930-е гг. на лето к овдовевшей матери.

Все началось когда сobotецкие студенты решили отметить 50-летнюю годовщину со дня смерти Владислава Шолца. Объединение студентов решило отметить эту дату постановкой своими силами известной пьесы Шрамeka «Лето», отважившись просить автора быть ее режиссером. Успех спектакля, составшегося 24 июля 1921 г., основал новую культурную традицию Сobotки.

Лирический тон задают фестивалю уже его программки с непременными рисунками художника Зденека Млчоха (1921 – 1995). Каждая «Сobotка» открывается и закрывается неофициальным гимном «Знаю я прекрасный замок недалеко Йичина». Народные песни звучат и на вечерних сборищах у пылающего очага в усадьбе Шолца, где ее нынешний хозяин Карел Самшиняк угощает гостей вином и остроумными байками, а его подруга и певунья Аничка Кафкова чаем и кофе.

Мария Билкова, ныне Секорова, стала одним из активнейших организаторов фестиваля, Теперей помогает ее сын, молодой историк Ян Билек – экскурсовод по Сobotке и Гумпрехту и член оргкомитета фестиваля, Ян родился 6 июля 1972 г. В разгар 16-ой «Шрамковой Сobotки», и многие вспоминают, как автобус со «шрамковнами», подрулив к окнам роддома в Йичине, дружно приветствовал новорожденного.

Впитав с молоком матери интерес к чешской культуре, истории и литературе Ян Билек занимается архивами Т. Г. Масарика, К. Крамаржа, а также исследует деятельность своего земляка известного политика Индржиха Густава Машгалки и страницы биографии Я. Глазаровой.

«Шрамкова Сobotка» (просто) приобщает к литературному творчеству. Жителей Сobotки и ее гостей побуждает браться за перо.

На «Шрамковых Сobotках» всегда царил, по мнению его участников, дух свободы и человечести.

Čtvrtek 4. července

Snídaně: Rohlík, paštika, máslo, sýr, ovocný čaj
Oběd: Balíček na cesty po Českém ráji
Večeře: Kuřecí maso Šanghaj, kari rýže

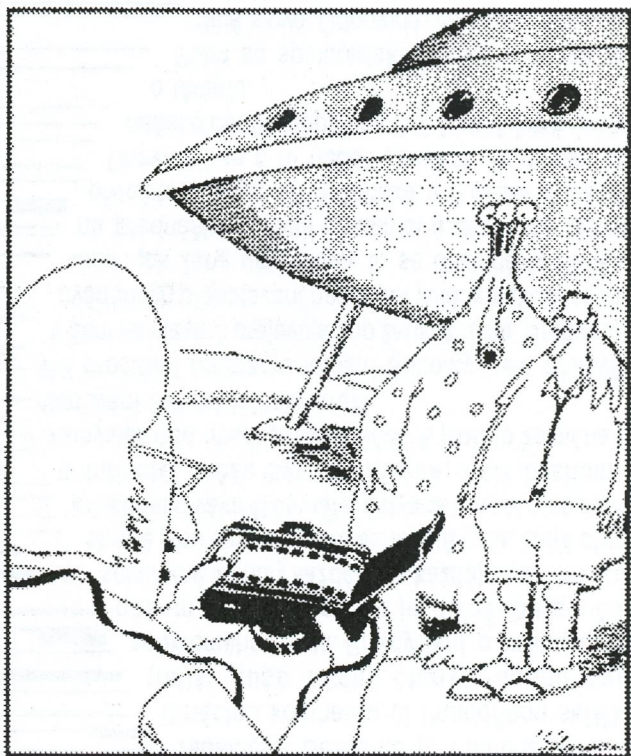
Výlety účastníků festivalu**15:30 divadlo,** projekce filmu: Vražda inženýra Čerta**17:00 zahrada Šrámkova domu,** diskusní klub**19:30 sál sokolovny,** Mam'zelle Nitouche aneb pravda pana Célestina

Libreto Henry Meilhaca a Alberta Millauda přeložil a upravil Oldřich Nový, hudba Florimond Hervé, scénář pro malý ansámbl Jan Cziviš

V hlavní roli Otakar Brousek ml.

23:00 divadlo, projekce filmu: Strašná žena (Projekce posunuta kvůli vystoupení učitelské dílny)**také přišlo do redakce...**

Vážený pane Krejčíku,
nejsem z těch, kdo by Vás trestal.
Tuše jen část toho povyku,
nikdy bych „Měsíc“ nepsal.
Váš Fráňa Šrámek

Ale ano, Warrene, v tom fotoaparátu je film!

POSLEDNÍ SLOVO

Tak nevím, jestli má dnešní číslo skutečně skandální nádech, nebo jestli bude považováno nanejvýš za mládežnický výstřelek provokujících redaktorů. Sexualita je v mnoha ohledech třináctou komnatou či Pandořinou skříňkou (další klišé nechť čtenáři doplní sami) soukromého života. Přemýšlení o vlastním těle a našem vztahu k němu je důležitou součástí soukromé identity každého (a každé) z nás. Na druhé straně jsou sexualita a tělesnost témata, která otupují kritičnost diváka či čtenáře. Odvaha hovořit o soukromí, o intimitě, může být oceňována, aniž bychom se zamysleli nad obsahem výpovědi. A platí to zejména pro sledování ženské intimity muži.

Při pročítání programu letošní Sobotky jsem přemýšlel, v čem se vlastně projevuje ono ženské téma. Dramaturgie uváděných představení nepůsobí jako tematicky sevřený celek: jak žena dělá slovo, to se dozvídáme nanejvýš na přednáškách. Mají účastníci a účastnice festivalu příležitost uvažovat o ženské a mužské literatuře? Dozvídají se o ní něco? Doufám, že dnešní číslo našeho deníku popíchne P. T. čtenářstvo k úvahám o tématu.

Ptám se spoluredaktorky Splav!u, jak žena dělá slovo. Odpovídá: Já ztuha, ale o to líp dělá slovo mě. To je druhá strana festivalového motta: slovo dělá ženu.

Zeptejte se svých kolegů a kolegyň: píší raději muži nebo ženy? Co čtou muži a ženy? Připadá vám, že příslušníci/ice druhého pohlaví čtou a píší jinak?

Jednu anketu v letošním Splav!u už máme, je to soutěž o nejpodivnější frázi nebo klišé (čili VMF). Nejsem oprávněn vyhlášovat další oficiální anketu, ale využívám tohoto redaktorského zamyšlení k vyhlášení ankety podzemní. Pište nám, prosím, jestli je podle vás ženské psaní odlišné od mužského, a jestli vidíte podobný rozdíl i při čtení. Myslím, že oficiální i podzemní anketa se mohou zajímavě prolínout. Existuje řada lidových moudrů o ženách a mužích, řada klišé a stereotypů, skrze která se díváme na druhé pohlaví. Pomáhají nám porozumět našim partnerům, nebo to jsou to jen povrchní dojmy, které stojí v cestě vzájemnému porozumění? A co v literatuře, jsou prostředkem poznání nebo lži? Intimní témata v dnešním čísle mohou být dobrým podnětem k takovým zamyšlením.